

KIRJALLINEN KYSYMYS 76/2010 vp

Turkistarhauksen lopettaminen vuoteen 2025 mennessä

Eduskunnan puhemiehelle

Viime vuosien aikana 10 Euroopan maata on lopettanut tai rajoittanut voimakkaasti turkistarhausta eettisin syin. Suomi on niittämässä kyseenalaista mainetta maana, jossa turkistarhaus on sallittua. Kuvat 17.2.2010 A-studion lähetyksessä ovat osoituksena räikeistä eläinsuojelurikoksista turkistarhoilla.

A-studio käsitteli 9.12.2009 myös räikeitä eläinsuojelullisia epäkohtia kolmellakymmenellä sikatilalla, ja nyt kuvatuilla turkistarhoilla näkyy turkiseläimiä, joilla on hoitamattomia haavoja, silmätulehduksia, silmävammoja, jopa silmien puuttumisia, purtuja häntiä sekä kuolleita pentuja häkeissä.

Hämmästyttävintä on se, että osa tarhoista kuuluu Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liiton sertifiointijärjestelmään, jonka pitäisi kertoa laadukkaasta turkiseläinkasvatuksesta.

Kaksi kuukautta sitten hallitus esitti lainsäädäntöä, jolla mahdollistetaan turkistarhaajien lomituspalvelu, ja tämä laki maksaa miljoonia euroja. Tällä lailla virallistetaan entisestään turkis-

tarhauksen yhteiskunnallista asemaa ja tarhaajille maksetaan yhteisistä verovaroista lomituspalvelut.

Eduskunnan eläinsuojeluryhmä tapasi myös viime viikolla maa- ja metsätalousministeri Sirkka-Liisa Anttilan, joka vakuutti, että tuotantoeläinten hyvinvointia parannetaan sekä Suomessa että EU:ssa. Mutta miten voi olla mahdollista, että eläinsuojelulakia ei noudateta nimeksikään turkistarhauksessa?

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus pikaisesti laatia suunnitelman turkistarhauksen lopettamiseksi Suomesta esimerkiksi vuoteen 2025 mennessä, jolloin myös Suomen maine eettisesti eläinsuojeluasioita hoitavana maana parantuu?

Helsingissä 18 päivänä helmikuuta 2010

Marjaana Koskinen /sd
Pentti Tiusanen /vas

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Marjaana Koskisen /sd ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 76/2010 vp:

Aikooko hallitus pikaisesti laatia suunnitelman turkistarhauksen lopettamiseksi Suomesta esimerkiksi vuoteen 2025 mennessä, jolloin myös Suomen maine eettisesti eläinsuojeluasioita hoitavana maana parantuu?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

EU:n tuotantoeläinten suojelua koskeva neuvoston direktiivi (98/58/EY, jäljempänä tuotantoeläindirektiivi) sisältää tuotantoeläinten pitoa, hoitoa, kohtelua ja käsittelyä koskevat yleisluontoiset vaatimukset. Euroopan neuvostossa on laadittu tuotantoeläinten suojelua koskeva eurooppalainen yleissopimus (ETS 87) ja yleissopimuksen muutospöytäkirja (ETS 145). Myös EU on tämän sopimuksen osapuolena ja sopimuksen nojalla laaditut eri eläinlajien pitoa koskevat vaatimukset ovat siten osa eläinten hyvinvointia koskevaa EU:n lainsäädäntöä. Turkiseläinten pitoa koskevat eläinsuojeluvaatimukset on hyväksytty sopimuspuolten yksimielisellä päätöksellä vuonna 1999. Näiden vaatimusten on katsottu kaikkien osapuolten mielestä antavan riittävät mahdollisuudet eläinten kannalta tärkeimpien fysiologisten tarpeiden ja käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen turkiseläinten pidossa. Lisäksi on todettava, että eläinten terveys on erittäin merkittävä hyvinvointiin vaikuttava tekijä ja myös tämä on otettu huomioon yleiseurooppalaisia turkiseläinten hyvinvointivaatimuksia laadittaessa.

Tuotantoeläindirektiivin määräykset on saatettu Suomessa voimaan eläinsuojelulailla (247/1996) ja eläinsuojeluasetuksella (396/1996, valtioneuvoston asetus). Turkiseläimiä koskee myös laki eläinten kuljetuksesta (1429/2006) sekä päätös nisäkäs- ja lintulajeihin kuuluvien tuotantoeläinten lopettamiselle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista (18/EEO/96, ministeriön päätös). Turkiseläinten pitoa koskevat yksityiskohtaisemmat vaatimukset on saatettu voimaan turkiseläinten pitoa koskevalla maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä (16/EEO/1999). Tämä päätös sisältää varsin täsmälliset määräykset turkiseläinkasvatuksessa noudatettavista hyvinvointivaatimuksista mm. yksityiskohtaiset pitopaikan häkkejä, käytettäviä laitteita ja välineitä, turkiseläinten hoitoa, kohtelua ja käsittelyä sekä häkkien kokoa ja varusteita koskevat vaatimukset. Näitä yksityiskohtaisia määräyksiä laadittaessa on otettu huomioon myös se, että eläinten pidossa edistettäisiin eläinten terveyden ylläpitämistä sekä otettaisiin huomioon eläinten fysiologiset tarpeet ja käyttäytymistarpeet edellä esitetyn mukaisesti. Turkiseläimiä koskevat myös lähiaikoina umpeutuvat siirtymäajat. 1.1.2011 alkaen kaikissa turkistarhoissa (1.9.1999 jälkeen uusittujen häkkien ja uusien häkkien osalta mittavaatimukset ovat voimassa jo nyt): 1) häkkien on täytettävä tietyt vähimmäismitat — koskee minkkejä, hillereitä, kettuja, rämemajavia ja sinsilloja ja 2) kettuhäkkien pohjaverkon on oltava muovipäällysteinen.

Eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista ohjaa ja valvoo eläinsuojelulain mukaisesti keskuhallinnon viranomaisena Elintarviketurvallisuusvirasto ja alueellisesti aluehallintovirasto. Pai-

kallisina viranomaisina toimivat kunnaneläinlääkärit, poliisi ja kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavat viranhaltijat. Eläinsuojelutarkastuksia voidaan tehdä turkistarhoille sekä epäiltäessä säädösten rikkomista että ilman epäilyä. Suurin osa näistä ilman epäilyä tehtävistä tarkastuksista on niin sanottuja EU-tarkastuksia. Tarkastusten tuloksista ilmoitetaan myös Euroopan komissiolle. Viranomaisten tekemillä tarkastuksilla varmistetaan, että tarhoilla noudatetaan lainsäädännössä asetettuja vaatimuksia. Mikäli laiminlyöntejä havaitaan, tarkastava viranomainen antaa tarhaajalle eläinsuojelulain 42 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen, jolla tilat, olosuhteet ja eläinten hoito saatetaan lainsäädännön edellyttämälle tasolle sekä määräajan toimien suorittamiseen. Määräajan päätyttyä viranomainen tarkastaa eläintenpidon säädöstenmukaisuuden. Tarvittaessa viranomainen voi myös ryhtyä lain 44 §:ssä tarkoitettuihin kiireellisiin toimenpiteisiin, jos eläinten hyvinvointi sitä edellyttää.

Kevään 2010 kuluessa nämä EU-eläinsuojelutarkastukset siirtyvät 15 uuden läänineläinlääkärin tehtäväksi. Virat on perustettu uuden eläinlääkintöhuoltolain (765/2009) nojalla tarkoituksena eläinten hyvinvointiin ja terveydenhuoltoon kuuluvien tarkastuksien tekeminen. Valtion budjettiin on varattu 4,7 M. euroa siihen tarkoitukseen, että kunnat yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa tai toisen yhteistoiminta-alueen kanssa perustavat ns. valvontaeläinlääkärin virkoja. Nämä hoitavat sekä eläinsuojelu- että eläintauteiden valvonnan ja valtio ostaa tämän palvelun kunnilta. Tällä järjestelyllä myös kunnaneläinlääkärin viranomaistehtävät eriytetään niin, että kunnaneläinlääkärit eivät joudu valvomaan omia asiakkaitaan.

Turkistarhoja on EU-eläinsuojelutarkastuksissa tarkastettu vuodesta 2000 lähtien. Tarkastuksissa havaitut laiminlyönnit ovat vähentyneet merkittävästi. Vuonna 2007 tarkastuksissa havaittiin laiminlyöntejä 29 %:lla tarkastetuista tiloista, vuonna 2008 vastaavasti 18 %:lla tarkastetuista tiloista. Vuoden 2009 alustavien valvontatulosten mukaan laiminlyöntejä havaittiin 6 %:lla niistä tarkastetuista tiloista, joilla oli tarkastushetkellä eläimiä. Turkistilojen ongelma-

kohdiksi osoittautuivat pureskelu- ja virikemateriaalin puuttuminen, tilavaatimusten alittuminen, kettujen hyllyjen puuttuminen sekä kuolleista eläimistä tai eläinten sairauksista pidettävän kirjanpidon puuttuminen. Tilat eivät myöskään aina olleet pakovarmoja.

Oikeutta eläimille -järjestö julkisti kuvamateriaalia turkistiloilta joulukuussa 2009. Aluehallintoviraston läänineläinlääkäri ja kunnaneläinlääkärit ovat tarkastaneet kaikki 30 turkistarhaa 5.3.2010 mennessä. Tilojen lukumäärä oli 30 alkuperäisen 29 sijasta, koska yhdellä alueella sijaitsi kaksi tarhaa. Yhdellä tilalla ei ollut eläimiä. Tarkastuksissa todettiin laiminlyöntejä viidellä tarhalla eli 17 %:lla tiloista, joilla oli eläimiä. Havaittuja laiminlyöntejä olivat häkkien rikkiinäiset hyllyt, osalta kettuja puuttuivat hyllyt kokonaan ja osalta puuttui virikemateriaalina toimivat purukapulat. Lisäksi yhdellä tarhalla havaittiin rikkiinäisiä häkin pohjia. Yhdellä tarhalla ei oltu varmistettu tarhan pakovarmuutta. Osalla tiloista oli puutteita eläinten hoidosta tai kuolleista eläimistä pidettävässä kirjanpidossa. Sairausten tai vammautumisen vuoksi lopetettavia eläimiä ei tarkastuksissa löytynyt. Puutteita havaituille tarhoille on annettu määräys korjata puutteet määräajassa ja määräajan päätyttyä tarhat tarkastetaan uudelleen. Tarhoista, joilla todettiin laiminlyöntejä, tehdään tutkintapyyntö poliisille. Myös elinkeino on ryhtynyt lisätoimiiin ja on poistamassa todettujen puutteiden johdosta eräiltä tarhoilta niille myönnetyn sertifikaatin.

Turkiselinkeinon sertifiointijärjestelmä edellyttää, että turkistila sertifikaatin saamiseksi ylittää voimassaolevan lainsäädännön vaatimukset. Vaatimusten toteutumista tarkastetaan auditomalla vuosittain 10 % järjestelmässä mukana olevaista kasvattajista. Vuoden 2009 lopusta tarkastukset suorittaa ulkopuolinen auditoija. Parhaillaan on meneillään järjestelmän uudistaminen. Sertifiointi on elinkeinon omaa toimintaa ja eläinsuojeluviranomisilla ei ole roolia järjestelmän toimeenpanossa. Elinkeino on myös itse ryhtynyt toimenpiteisiin selvittääkseen turkisten ekologisuuden. Selvitys valmistuu kuluvan vuoden aikana.

Vuoden 2010 alusta tuli voimaan turkistuottajien lomituspäalvelulaki. Lomituspäalveluja järjestään turkistuottajille maksuttomana vuosilomana ja maksullisena lisävapaana. Lain perusteella YEL- vakuutetut ja EVL- piiriin kuuluvat turkistuottajat voivat hakea lomituspäalveluja. Sosiaali- ja terveystministeriö vahvistaa vuosittain lomituspäalvelujen turkistuottajakohdaisen enimmäismäärän. Turkistuottajilla ei ole kuitenkaan ehdotonta oikeutta käyttää lomituspäalveluja. Koska

turkistuottajien lomituspäalvelulaille on asetettu siirtomääräraha, voidaan päalveluja järjestää vain sen verran kuin määrärahaa riittää. Siirtomääräraha on suuruudeltaan 2,2 M. euroa ja kaksivuotinen. Vuoden 2010 hakuaika päättyi tammikuun lopussa ja lomituspäalveluja haki alle 800 turkistuottajaa.

Hallitus on ohjelmassaan sitoutunut turvaamaan turkistuotannon toimintamahdollisuudet nykymuotoisena elinkeinona.

Helsingissä 16 päivänä maaliskuuta 2010

Maa- ja metsätaloustministeri Sirkka-Liisa Anttila

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 76/2010 rd undertecknat av riksdagsledamot Marjaana Koskinen /sd m.fl.:

Tänker regeringen med det snaraste arbeta fram en plan för avveckling av pälsdjursuppfödningen till exempel fram till år 2025 då även Finlands rykte som ett land som sköter djurskyddsfrågorna på ett etiskt sätt, förbättras?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

EU:s direktiv om skydd av animalieproduktionens djur (98/58/EG, nedan animalieproduktionsdirektivet) innehåller allmänna bestämmelser om hållning, skötsel, behandling och hantering av produktionsdjur. Europarådet har upprättat en europeisk konvention om skydd av animalieproduktionens djur (ETS 87) och senare ett ändringsprotokoll till denna (ETS 145). Också EU har ratificerat konventionen och de i enlighet med konventionen uppställda kraven för djurhållning av olika slag ingår sålunda i gemenskapslagstiftningen om djurs välbefinnande. Konventionsstaterna beslöt 1999 enhälligt att godkänna djurskyddskraven för pälsdjurshållning. Kraven anses av alla konventionsstater ge tillräckliga förutsättningar för att tillgodose de från djurens synpunkt viktigaste fysiologiska och beteendemässiga behoven vid pälsdjurshållning. Dessutom måste det konstateras att djurens hälsa är en ytterst viktig faktor för välbefinnandet, vilket även har beaktats vid utformningen av de krav i fråga om pälsdjurs välmående som allmänt gäller i Europa.

Animalieproduktionsdirektivet har i Finland genomförts med djurskyddslagen (247/1996) och djurskyddsförordningen (396/1996, statsrådets förordning). Pälsdjur omfattas även av lagen om transport av djur (1429/2006) samt av beslutet om djurskyddskraven vid avlivning av animalieproduktionsdjur som hör till däggdjuren eller fåglarna (18/VLA/96, ministeriets beslut). De specifika krav som gäller pälsdjurshållning har i Finland genomförts med jord- och skogsbruksministeriets beslut om djurskyddskrav vid pälsdjurshållning (16/VLA/1999). Beslutet innehåller ytterst exakta bestämmelser om de välbefinnandekrav som ska iakttas vid uppfödning av pälsdjur, bl.a. detaljerade krav på burar, anordningar och redskap som används, skötsel, behandling och hantering av pälsdjur samt krav på burstorlek och utrustning i buren. I dessa detaljerade bestämmelser har man även tagit hänsyn till kravet att djurens hälsa främjas och hänsyn tas till djurens fysiologiska och beteendemässiga behov enligt vad som framförs ovan. För pälsdjurens del pågår en övergångsperiod som snart löper ut. Från och med den 1 januari 2011 omfattas alla pälsfarmer av följande krav: 1) burarna ska uppfylla vissa minimidimensioner — kravet gäller mink, hiller, rävar, sumpbäver och chinchilla och 2) rävburarnas bottennät ska vara plastbeklätt (dimensionskraven gäller redan för nya burar och burar som förnyats efter den 1 september 2009).

Tillämpningen och iakttagandet av djurskyddslagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av denna övervakas av Livsmedelssäkerhetsverket i egenskap av centralförvaltningsmyndighet och av regionförvaltningsverken på det regionala planet. Kommunalveterinären, de

tjänsteinnehavare som utövar tillsyn över hälsoskyddet i kommunen och polisen fungerar som lokala tillsynsmyndigheter. Pälsfarmer kan inspekteras både vid misstanke om brott mot djurskyddsbestämmelserna och även utan sådan misstanke. Merparten av inspektionerna utan misstanke av brott är s.k. EU-inspektioner. Också Europeiska kommissionen informeras om inspektionsresultaten. Syftet med myndighetsinspektionerna är att säkerställa att pälsfarmerna iakttar lagstiftningen. Om överträdelser konstateras utfärdar inspektionsmyndigheten förbud i enlighet med 42 § djurskyddslagen eller ålägger pälsfarmaren att inom viss tidsfrist fullgöra sina skyldigheter så att utrymmena, förhållandena och skötseln av djuren når upp till den lagstadgade nivån. När tidsfristen har gått ut utför myndigheten en ny inspektion för att kontrollera att lagstiftningen följs. Vid behov kan myndigheten enligt 44 § djurskyddslagen också vidta brådskande åtgärder om det är nödvändigt för djurens välbefinnande.

Ansvar för de ovannämnda EU-djurskyddsinspektionerna övergår till de 15 nya länsveterinärerna under våren 2010. Tjänsterna har inrättats med stöd av nya veterinärvårdslagen (765/2009) med syftet att säkerställa tillsynen över djurens hälsa och välbefinnande via inspektioner. I statsbudgeten har 4,7 M. euro avsatts för att kommunerna i samverkan med andra kommuner eller samarbetsområden ska inrätta tjänster som tillsynsveterinär. Tillsynsveterinärerna har hand om tillsynen i fråga om både djurskydd och djursjukdomar och staten köper dessa tjänster av kommunerna. Genom detta system differentieras de kommunala veterinärernas myndighetsuppgifter så att de kommunala veterinärerna inte måste övervaka sina egna kunder.

Pälsfarmer har inspekteras genom EU-djurskyddsinspektioner sedan år 2000. Antalet försummelser som upptäcks vid inspektionerna har minskat påtagligt. Under 2007 upptäcktes försummelser på 29 procent av de inspekterade gårdarna; under 2008 hade antalet sjunkit till 18 procent. Under 2009 har försummelser enligt preliminära resultat upptäckts på 6 procent av alla

gårdar på vilka det fanns djur då inspektionen utfördes. Missförhållandena som konstaterats på pälsfarmerna har gällt brist på tugg- och stimulansmaterial, för små utrymmen, brist på hylla för rävarna och brist på bokföring över avlidna djur eller sjukdomar hos djuren. Farmerna var inte heller alltid rymningssäkra.

Organisationen Oikeutta eläimille publicerade bildmaterial taget på pälsfarmer i december 2009. Länsveterinären vid regionförvaltningsverket och de kommunala veterinärerna har utfört inspektioner på alla 30 pälsfarmer, den sista den 5 mars 2010. Antalet pälsfarmer var 30 istället för de ursprungliga 29 eftersom det i ett område fanns två farmar. På en av gårdarna fanns inga djur. Försummelser konstaterades på fem farmar, dvs. på 17 procent av de gårdar där det fanns djur. Försummelserna som konstaterades var trasiga hyllor i burarna, avsaknad av hyllor i vissa rävburar och avsaknad av pinnar att tugga på i vissa burar. På en farm hittades också trasiga burbottnar. Ingen av farmerna hade vidtagit åtgärder för att säkerställa att farmen är rymningssäker. På vissa av farmerna konstaterades brister i bokföringen över avlidna djur eller sjukdomar hos djuren. Under inspektionerna hittades inga djur som måste avlivas på grund av sjukdom eller skada. På de farmar där försummelser har konstaterats har pälsfarmaren ålagts att inom viss tidsfrist åtgärda bristerna och farmerna kommer att inspekteras på nytt när tidsfristen har löpt ut. Polisen kommer att begäras undersöka de farmar där försummelser har konstaterats. Näringslivet har också vidtagit egna åtgärder och vissa av de farmar där brister har konstaterats kommer att få sina certifikat indragna.

Pälsnäringens certifieringssystem förutsätter, att pälsfarmer för att få certifikat måste uppfylla kraven i den gällande lagstiftningen. För att kontrollera att kraven uppfylls auditeras 10 procent av de uppfödare som har gått med i systemet varje år. Sedan slutet av 2009 utförs auditeringarna av utomstående inspektörer. Just nu pågår en revidering av systemet. Systemet med certifikat har skapats av näringslivet och djurskyddsmyndigheterna är inte inkopplade i tillämpningen av sys-

temet. Näringslivet har också vidtagit egna åtgärder för att reda ut de ekologiska aspekterna kring pälsuppfödning. Utredningen blir klar i år.

Lagen om avbytarservice för pälsdjursuppfödare trädde i kraft i början av 2010. För pälsdjursuppfödare ordnas avbytarservice för semesteravgiftsfritt och för extraledighet mot en avgift. Med stöd av lagen kan FöPL-försäkrade pälsproducenter som omfattas av NSL ansöka om avbytarservice. Social- och hälsovårdsministeriet fastställer årliga övre gränser för mängden avbytarservice som kan beviljas åt varje pälsdjursuppfödare.

Pälsproducenterna har emellertid ingen absolut rätt till avbytarservice. Eftersom avbytarservicen till pälsproducenter finansieras med reservationsanslag kan service bara ordnas så länge anslagen räcker till. Reservationsanslagen går upp till 2,2 M. euro och har beviljats på två år. Närmare 800 pälsuppfödare ansökte om avbytarservice inom ansökningsperioden för 2010 som gick ut i slutet av januari.

I sitt program har regeringen åtagit sig att trygga pälsproduktionens möjligheter att verka som en näringsgren i nuvarande form.

Helsingfors den 16 mars 2010

Jord- och skogsbruksminister Sirkka-Liisa Anttila